

Verhalen uit de buurt

In 2025 opgetekend door de
buurtpastores van Stichting
Buurtpastoraat Utrecht

Buurt
Stichting **pastoraat** Utrecht

Meer weten over het buurtpastoraat?

www.buurtpastoraatutrecht.nl

Hier vindt u ook het organisatorisch jaarverslag 2024.

Wilt u ons steunen? Ga naar onze website:

www.buurtpastoraatutrecht.nl > Online donatie

Bankrekening NL78 RABO 0147 6825 09

Onze Stichting heeft het ANBI-keurmerk, dus giften en legaten geven belastingvoordeel voor u.

Stichting Buurtpastoraat Utrecht ontvangt onder andere steun van:

Stichting Buurtpastoraat Utrecht

Boerhaaveplein 199, 3552 CT Utrecht

e-mail info@buurtpastoraatutrecht.nl

website www.buurtpastoraatutrecht.nl

Colofon

Verhalen uit de buurt is een uitgave van Stichting Buurtpastoraat Utrecht
april 2025

Eindredactie Puck van Elst

Fotografie Archief Buurtpastoraat Utrecht | portretten van de pastores: Jesse

Kok - pag 11, 15, 19, 25, 29, 35 en op achterkant omslag.

Ontwerp Jeroen van Lente (www.jeroenvanlente.nl)

Verhalen uit de buurt

in 2025 opgetekend
door de buurtpastores van
Stichting Buurtpastoraat Utrecht

Voorwoord

We zijn verheugd dat 2024 een goed jaar is geweest voor het buurtpastoraat (BPU). Het werk had de wind in de zeilen en kon zich betrekkelijk ongestoord ontplooien. Wat in 2023 was blijven liggen, kon geheel volgens plan worden opgepakt. Het gebruikelijke werk is onverkort voortgezet en er werden bovendien twee nieuwe buurtpastores aangesteld. Er is een begin gemaakt met een meerjarenproject rond onderwijs(uitval), de aandacht voor mensen van wie het leven over de kop gaat vanwege woningrenovatie kon worden versterkt, en vitale externe contacten konden verder aangehaald en ontwikkeld worden.

Steun

En opnieuw bleken subsidiënten het werk zo hoog te hebben dat ze hun steun voortzetten: wij zijn hun bijzonder dankbaar!

Waar in 2023 een begin werd gemaakt met het herinrichten van de organisatie en het versterken van het onderlinge vertrouwen van bestuur, directie en team, daar kon in 2024 vastgesteld worden dat de nieuwe verhoudingen zich stabiliseerden en productief werden. Niet alleen het team werd versterkt, ook het bestuur.

Begin 2024 kreeg de Stichting weer een directeur in vaste dienst. Dat alles komt het uitvoerende werk ten goede en brengt meer rust en slagvaardigheid in de organisatie.

Beleid

Tegelijk werd duidelijk dat er beleidsmatig nog altijd veel te doen is: het BPU werkt aan zijn arbeidsvoorwaarden(beleid), aan een financiering die minder ad hoc is, aan een goede positionering in de stad en in zijn eigen achterban, aan zijn identiteit gegeven de veranderende context en aan goede eigentijdse antwoorden op de enorme veranderingen die in land en buurt plaatsvinden. Het werk bevindt

zich niet zelden in het oog van de orkaan en dat vergt een voortdurende flexibiliteit en reflectie: wie willen we in de gegeven omstandigheden zijn voor degenen die (het meest) te lijden hebben onder deze ontwikkelingen en het minst worden gezien? En op welke wijze doen we dat? Het behoort tot de basisfilosofie van het BPU om oog te hebben voor afzonderlijke buurtbewoners, maar ook voor hun

Het werk van het BPU wordt door velen op zijn waarde geschat en actief ondersteund. Het kan in een brede variëteit van kringen rekenen op goodwill.

gemeenschappelijk goed en voor de samenleving als geheel. Zo ook voor het geleefde leven en voor de institutionele verbanden, voor recht en rechtvaardigheid, maar ook voor zorg en fatsoen (bijvoorbeeld in de geboden hulp) en voor waardigheid en eer (bijvoorbeeld in het serieus nemen van buurtbewoners).

De verhalen die de kern uitmaken van dit verslag getuigen van deze basisfilosofie. Juist waar de politieke

wind uit een andere hoek is gaan waaien, staan we voor de taak deze basisfilosofie in nieuwe vormen en met eigentijdse accenten gestalte te geven.

Bijzondere kenmerken van het werk

Het werk van het BPU wordt gelukkig door velen op zijn waarde geschat en actief ondersteund. Het kan in een brede variëteit van kringen rekenen op goodwill. Tegelijk wijkt het in veel opzichten af van wat elders in het werk van professionals en vrijwilligers gebruikelijk is. Precies daar ligt het bijzondere van de werkwijze van het buurtpastoraat. Door de een wordt dat moeiteloos begrepen, voor de ander is het omgeven met vraagtekens.

1 • Frontierswerk

In het vorige jaarverslag brachten we enkele van die bijzondere kenmerken voor het voetlicht, zoals het *frontierswerk*. Dat is, kort gezegd, de wil daar te zijn waar (vrijwel) niemand is, waar anderen het gemakkelijk opgeven en zich dan terugtrekken. In dit verslag leest men dit frontierswerk moeiteloos terug: trouw bij mensen in nood blijven waar anderen ontbreken, waar het werk taai is, doelen niet onmiddellijk duidelijk, laat staan haalbaar zijn, samen optrekken zolang het nodig is en vandaaruit een brug slaan naar

meer reguliere hulp. Buurtpastores werken in die frontiers-zone, maar niet met hun rug naar anderen toe. Ze zijn grensgangers, werkers van twee werelden. Maar datzelfde frontierswerk zorgt ervoor dat men de buurtpastores niet of nauwelijks ziet waar anderen reeds succesvol hulp bieden, of dat nu de voedselbank is, eenzaamheidsprojecten of ontmoetingsplekken van ouderen. Het is geweldig dat er professionals en vrijwilligers zijn die zulk werk ondersteunen en mogelijk maken, de buurtpastores kunnen zich dan op het werk in de frontiers richten.

Het gaat om de ander en wat voor diegene, in dát leven en op dát moment goed zou kunnen zijn. Deze terughoudendheid is in zorg en welzijn ongebruikelijk maar wordt door de buurtpastores radicaal beoefend.

2 • Elk mens is alle moeite waard
Anderen verwachten dat de buurtpastores actief het geloof uitdragen. Of dat zij, als ze buurtbewoners bijstaan, bij voorkeur een geloofsgesprek voeren of anderszins de steun van het geloof aanbieden. Wie dit verslag leest wordt daar weinig van gewaar. De buurtpastores evangeliseren niet en zijn er niet op uit zieltjes te winnen. Dat is niet waar het werk om draait. De opdracht luidt, losjes geformuleerd, om vanuit het evangelie bij mensen te zijn en er met hen naar streven dat dezen een zo goed mogelijk leven kunnen leiden, dat wat hun ontbreekt, aangeboden wordt en wat hen terneerdrukt wordt weggenomen, dat hun lijden niet verheugd maar zo mogelijk beëindigd wordt, dat hun stem – hoe zwak ook – gehoord wordt en dat hun waardigheid en rechten gerespecteerd en versterkt worden. En dat wat onaanzienlijk is, verheven wordt.

In de verhalen van dit verslag, zal men het herkennen. Wie de ander ook is en hoe goed of niet goed deze ook het eigen leven op de rails heeft: voor het BPU is elke mens kostbaar en letterlijk 'alle moeite waard'. Door zich voor hen in te zetten, wil het werk metterdaad laten zien vanuit een traditie te werken waarin het

kwaad niet het laatste woord heeft, het geringe niet geminacht wordt, wie gevallen is zich kan oprichten en een goed leven allereerst een goed samenleven is. De buurtpastores evangeliseren niet maar belichamen in hun doen en laten zo goed mogelijk dat evangelie.

3 • Presentiebenadering
En daarmee is een derde kenmerk van de werkwijze genoemd. De buurtpastores van het BPU werken volgens de presentiebenadering en daarvan is het adagium: mét mensen zijn om er voor hen te kunnen zijn. Ook dat zie je meteen terug in de verhalen van dit verslag, en wel in twee gelijktijdige bewegingen.

Allereerst door daar te zijn waar mensen leven: in hun huizen, op straat, in de buurt, in de portieken, in de speeltuin, enzovoort. Een buurtpastor vind je niet op kantoor. Die zwerft door de buurt, kan daar aan de mouw getrokken worden en is meer bekend met wat er in de buurt omgaat dan met wat er in de bureaucratie wordt uitgedroogd. En vervolgens door bescheiden te zijn. Buurtpastores weten van tevoren niet wat er moet gebeuren en wat goed is om te doen. Ze moeten hun eigen ideeën tussen haken leren zetten, het gaat niet om hen en nog minder om wat zij nodig, een goed

idee of een nastrevenswaardig doel vinden. Het gaat om de ander en wat voor diegene, in dát leven en op dát moment goed zou kunnen zijn. Deze terughoudendheid is in zorg en welzijn ongebruikelijk maar wordt door de buurtpastores radicaal beoefend – in de verhalen van de beginnende pastores zien we het weerspiegeld: niet zichzelf, hun verwachtingen, hun tempo, hun visie en hun idealen staan voorop, maar het ruimte kunnen maken voor de ander en het andere. De buurtbewoner moet met zijn of haar verlangens tot de buurtpastor kunnen doordringen en daarop wordt het aanbod afgestemd.

Voor de buurtpastor is het nog een heel gevecht met zichzelf om zich zo voor de ander te kunnen openen. Het helpt dan dat er werkers zijn op wie de buurtpastor een beroep kan doen omdat zij een kant-en-klaar aanbod gereed houden: een maaltijd, financiële hulp, een ontmoetingsplek, meubilair, empowering, een training of wat dan ook. Buurtpastores gaan zo niet te werk: je kunt met hen vele

kanten op maar welke het wordt, moet blijken tijdens het optrekken met de buurtbewoner. De laatste is maatgevend en niet wat wij als Stichting het liefst ziet gebeuren.

Voor buitenstaanders is het soms moeilijk te begrijpen maar we doen het echt zo: met hen zijn om er voor hen te kunnen zijn.

We voelen ons bevoorrecht dat zovelen met raad en daad, geld en aanmoediging, en met inzet en gebed ons werk mogelijk maken en volgen. Zonder hen kunnen we er niet voor anderen zijn. In deze geest bieden we u ons jaarverslag in cijfers en verhalen aan.

Andries Baart, voorzitter a.i.

Utrecht, april 2025

Leeswijzer

Trouw en liefdevol recht doen aan de waardigheid van buurtbewoners, dat is de uiteindelijke bedoeling van ons werk.

Maar hoe ziet dat er in de praktijk eigenlijk uit? Met zes verhalen uit onze praktijk willen we dat tonen: inkijkjes in de leefwerelden van buurtbewoners met wie we optrekken. Dichtbij willen we zijn, om goed te snappen wat er nou eigenlijk echt belangrijk is voor die buurtbewoner en wie wij, als professional, voor hem of haar kunnen zijn. Dat staat in ons werk namelijk niet vast. Vanuit de opgebouwde relatie moet dat langzaam duidelijk worden.

**Dichtbij willen we zijn,
om goed te snappen wat
er echt belangrijk is
voor die buurtbewoner
en wie wij, als
professional, voor hem
of haar kunnen zijn.**

Twee van onze buurtpastores zijn in 2024 begonnen en zitten momenteel nog in de fase die in de presentie-benadering exposure wordt genoemd. Hun verhalen zijn daardoor wat anders; ze laten minder de leefwereld van de buurtbewoners zien, maar geven een inkijkje in het proces van exposure en de manier waarop buurtpastores zich onderdompelen in die leefwereld van buurtbewoners.

Na de zes verhalen vindt u vier pastorale thema's en drie prikkelende signalen uit de leefwereld.

Deze thema's en signalen zijn wij op het spoor gekomen door de verhalen nauwkeurig en gestructureerd te lezen en te analyseren. Door dicht bij de tekst te blijven en klein te kijken, zoals dat binnen de presentie heet, kom je op het spoor van wat er voor buurtbewoners op het spel staat. Zo lichten deze thema's en signalen op uit de verhalen en dus uit de werkpraktijk van het Buurtpastoraat Utrecht.

Bankjes

“Ga maar gewoon lopen, kijken en ervaren hoe het is om hier te zijn.” Zo had Rutger, mijn collega buurtpastor, mij vorige week maandag achtergelaten bij het buurtprikbord. In de stromende regen. Dat hield me overigens niet tegen om de wijk in te gaan. Ik was te benieuwd naar wat ik zou aantreffen.

“In het winkelcentrum zijn geen fijne bankjes om te gaan zitten. De twee bankjes die er zijn hebben allebei geen rugleuning en staan midden op het plein. Jammer, had graag een uurtje gezeten en rondgekeken in het winkelcentrum, maar dit voelde niet als een prettige plek om te gaan zitten.”

• Fragment uit logboek week 2

Het was niet helemaal wat ik verwachtte. Het voelde voor mij alsof de wijk zich niet makkelijk liet definiëren. Als ik zocht naar bewijs

dat het een probleemwijk was, viel het me op hoe netjes en rustig alles was. Ik zag ballonnen voor een verjaardag, een paar kinderen die op straat speelden en een kijkweide met geiten en een schaapje. Als ik zocht naar bewijs dat het een heel gezonde wijk was, zag ik opeens de mossige speeltuintjes, de dichte gordijnen

Gerson Kranenburg
Buurtpastor in Parkwijk Zuid

overall, het afval dat rondslingerde en de lege straten. Uren rondlopen in de wijk zonder iemand werkelijk te spreken, deed gekke dingen met me. Ik merkte dat ik kleuren van voordeuren ging vergelijken. Of proberen te achterhalen of huizen met verzorgde tuinen ook vaker een artistiek huisnummerbordje hadden.

Op dag één voelde de wijk best groot, maar op dag drie schreef ik al in mijn logboek dat ik de wijk steeds kleiner voelde worden. “Nu moet ik wéér door die straat lopen... Die mensen zullen wel denken...”. Ik voelde me bekeken, maar had zelf geen idee waar ikzelf naar moest kijken of zoeken. Ja, ik zocht ‘problemen’ die ik zou kunnen oplossen. Dat zou mijn aanwezigheid in de wijk in ieder geval

zin geven. Maar ja, zoveel problemen waren er niet zichtbaar, en als oudere vrouwen zelf hun tas willen dragen, blijft er niets over dan mensen groeten en hopen dat het hun dag een beetje beter maakt. “Wat doe ik in hemelsnaam hier?”

Ik voelde me bekeken, maar had geen idee waar ikzelf naar moest kijken of zoeken.

De tweede week als nieuwe buurtpastor in Parkwijk-Zuid brak aan. Het meeste dacht ik al wel gezien te hebben. In elke straat had ik al gelopen, naar alle huizen had ik al gekeken. Het rondlopen was eentonig

en het groeten van iedereen werd ongemakkelijk. Hoeveel nieuwe dingen kon ik nog tegenkomen in de buurt? Wat zouden die mensen van me denken? Kon ik niet iets nieuws proberen? Ik bedacht dat in de hofjes niet veel gebeurt, maar als ik nu in het winkelcentrum ga zitten, ben ik echt onder de mensen. Vol goede moed, blij met de afwisseling, ging ik naar het winkelcentrum. Eenmaal aangekomen op het plein, viel het me eigenlijk een beetje tegen. Ik had gehoopt dat ik het plein kon overzien vanaf de bankjes, maar in plaats daarvan bleken de bankjes zo te staan dat ikzelf in het middelpunt van het plein zou zitten. Jammer ook dat er geen rugleuningen aan de bankjes zitten, schoot er door me heen. Even onderuit zakken, even uitpuffen.

Niet alleen de wijk, maar ook mezelf heb ik beter leren kennen.

Daar had ik behoefte aan. Zien en gezien worden, mezelf presenteren en bezig zijn met presteren, het viel me zwaar. Want hoewel het er van buiten misschien niet aan af te zien is, ging er van binnen veel in mij om. Vooral de vraag wat ze van me denken. Het viel me in dat ik me eigenlijk het liefst zou terugtrekken, een vlieg

aan de muur zou willen zijn: alleen observeren, rondkijken, zonder zelf ook betrokken te zijn. Ik ben doorgelopen. Die bankjes zag ik niet zitten.

“Ik ben demonstratief op een bankje gaan zitten (zo voelde het) en heb daar een appel gegeten. Ik had dat nog nooit gedaan in de wijk, het was nog nooit eerder in me opgekomen. Ik voelde mijn bekende ongemak weer. Die mensen die me zien, zullen wel denken dat ik gek ben.”

• Fragment uit logboek week 10

Mijn blik op de wereld is veranderd

Ik ben tien weken verder. Tien weken exposure. Tien weken van rondwandelen en mezelf tegenkomen. Tien weken ongemak. Tien weken begeleiding en reflectie. Er is iets veranderd: het werden, van lieverlee, óók tien weken van buurtbewoners tegenkomen en elke keer toch weer iets nieuws zien.

Mijn blik op de wijk is veranderd. In de eerste weken ging mijn aandacht vooral uit naar de tuinen en de planten die daarin stonden (als je dat doet, dan gaat het je opvallen hoe veel mensen een vijgenboom in hun tuin hebben staan). Maar nu zie ik meer de mensen, en heb ik meer aandacht voor het interieur in de huizen. Niet alleen de wijk, maar ook mezelf heb ik beter leren kennen. Ik

ben milder geworden. Teruglezend in mijn logboeken ben ik verbaasd over hoe ik in die eerste weken niet lijk te beseffen dat ik nog maar net ben begonnen. Ik vond het allemaal maar langzaam gaan, het zat me dwars dat ik weinig mensen sprak of dat ik niet altijd wist wat ik precies kwam doen in de wijk.

Ik weet overigens nog steeds niet wat ik kom doen in de wijk, maar ik begrijp nu dat dat juist het eigene is van dit werk: de persoon tegenover mij is mijn uitgangspunt, met wat er voor hem op het spel staat, en niet ‘problemen’ die ik denk waar te nemen. Daarom loop ik in de buurt, om die ander tegen te komen, te leren kennen en een relatie met diegene

op te bouwen. Intussen doe ik zoveel mogelijk om mijzelf in staat te stellen zo’n relatie aan te gaan. Ik parkeer mijn oordelen, vertraag van binnen en van buiten, en blijf trouw aanwezig in de buurt.

Ruimte scheppen

Mijn oordelen parkeren: het gaat erom bewust te worden van wat ik zie en denk, maar niet direct te handelen op basis van mijn eigen (voor) oordelen. Ruimte geven aan de ander om zich te tonen zoals diegene wil, in plaats van dat ik alvast heb bedacht wat goed zou zijn voor die ander. Om dat te doen, is vertraging nodig. Vertraging van binnen betekent geduld oefenen en leren omgaan met de drukte die mijn hoofd soms kan

zijn. Vertragen is aansluiten bij het tempo van de buurt, en herhaaldelijk vragen: wat staat er nu voor deze persoon op het spel? Om van binnen te kunnen vertragen, moet ik ook van buiten vertragen. Langzamer lopen dus, op een tempo dat ik tien

weken geleden ongemakkelijk zou vinden. Nu voelt het natuurlijk. Op deze manier kan ik aanwezig blijven, aanklampbaar zijn en in mijzelf en in de buurt ruimte scheppen voor contact.

Zwaaien

En nu, na al die tijd, valt het me in dat ik nog nooit in één van de hofjes op een bankje ben gaan zitten. Ik voel meteen onrust bij het idee: “Dan zit ik daar zo in het zicht, wat zullen de mensen wel niet van me denken?” Ha, dit gevoel kennen we ondertussen wel een beetje. Om mijn onrust iets tegemoet te komen, heb ik een appel

gekocht. Dan heb ik in ieder geval iets te doen als ik op het bankje zit. Wat blijkt? Ik kom tot rust, kan op mijn gemak rondkijken, en krijg zo de ruimte om dit hofje nog beter op mij te laten inwerken. Er komt een man langslopen en we hebben een kort praatje over het weer. Zo ontstaat het contact. Ik ontdek dat deze dynamiek anders is dan wanneer ik rondloop. Op deze manier is de ontmoeting met mensen anders, want nu zijn zij onderweg in plaats van dat ik onderweg ben. Zo maar iets nieuws ontdekt: een nieuw gezichtspunt, een nieuwe vorm van aanwezig zijn en een nieuw

contact. Ik voel dat het ongemak van eerder, ruimte heeft gemaakt voor opluchting en plezier. Nu is het wachten op de lente, op droge dagen waarop de zon schijnt en de lucht blauw kleurt, want dan kan ik heerlijk op een bankje zitten. Misschien samen met die man die ik sprak over het weer? Of een praatje makend met die mevrouw die nu van achter de gordijnen naar me staat te kijken? Ik zal even naar haar zwaaien – wie weet wat er kan ontstaan.

•

Exposure

Als wij als buurtpastor in een buurt beginnen, doen we dat niet door het bestuderen van de sociale kaart of afspraken te maken met professionals in de buurt.

Wij beginnen met de zogenaamde *exposure*; een onderdompeling in de buurt. Dat is de eerste fase binnen de presentiebenadering. De exposure is een door een collega-buurtpastor begeleide blootstelling aan de buurt waarin de buurtpastor komt te werken. Hij doet dat door zichzelf doelbewust en methodisch onder te dompelen in de alledaagse werkelijkheid van de buurt

en in de leefwereld van degenen die hij daar ontmoet.

Wat de buurtpastor meemaakt, ziet, hoort, ervaart in de buurt, schrijft hij nauwkeurig op in logboekverslagen. Door te schrijven wordt het werk voor de buurtpastor tastbaarder en inzichtelijker. Door te formuleren op papier wordt de buurtpastor gedwongen woorden te geven aan gebeurtenissen of gevoelens die vaak nog vaag of onhelder zijn.

Door vervolgens terug te lezen en dit te bespreken met de collega, ontdekt de buurtpastor lijnen in zijn werk en

komt zijn eigen blinde vlekken, (voor) oordelen en het eigen perspectief op het spoor. In de begeleidingsgesprekken worden de logboekverslagen geanalyseerd en besproken, zodat er een perspectiefwissel kan plaatsvinden: van kijken vanuit zichzelf naar de wijk, naar kijken vanuit de buurt en haar bewoners.

Exposure is hiermee een fase die aan het werkelijke pastoraat voorafgaat en waaruit een grondhouding voortkomt die het werk van het buurtpastoraat blijvend karakteriseert.

Zevenmijlslaarzen

Het is een regenachtige maandagmiddag in november als ik voor het eerst naar de Schaakbuurt fiets. Mijn *exposure* gaat beginnen. Ik pak het strategisch aan door mijn fiets bij het winkelcentrum te parkeren, midden in de buurt, en van daaruit met behulp van Google Maps te bepalen hoe ik de buurt ga verkennen. Straat na straat loop ik door, tot ik het idee heb zo ongeveer 'alles' wel gehad te hebben.

Zo zorgvuldig mogelijk beschrijf ik in mijn reflectieverslag wat ik die middag in de buurt heb waargenomen. "Ik voel me een beetje een onderzoeker, zo met mijn rugzak", schreef ik. Nu, twee maanden later, weet ik dat ik me ook als een onderzoeker gedroeg. Maar wel één die met zevenmijlslaarzen de buurt doorkruiste en vooral gericht was op wat buiten haarzelf plaatsvond. Wat zich binnen mij

afspeelde, bleef onontdekt. Volkomen logisch voor mij op dat moment, ik moest de buurt leren kennen. Maar *exposure* is meer dan dat. Veel meer.

Vertragen

Die rugzak was niet het probleem. Het waren mijn zevenmijlslaarzen die ik thuis moest laten. Die ontdekking

Pascalle Bats

Buurtpastor in de Schaakbuurt

kon ik niet op eigen houtje doen, omdat ik mij er niet bewust van was dat ik ze droeg. Het was mijn collega en tevens *exposure*-begeleider die me liet inzien hoe ik me door de buurt aan het bewegen was. En dat was te snel.

Om werkelijk datgene wat ik zag en hoorde bij me binnen te laten komen, was vertraging nodig. Na een poosje lukte me dat steeds beter en begon ik zelf het effect ervan te ervaren. Langzaam lopen maakte dat ik meer tijd had om dingen op te merken die me anders ontgaan waren. Ik ging letterlijk meer om me heen kijken in plaats van enkel vooruit.

Week na week kwam ik diezelfde wasbak tegen bij de boom aan het einde de straat. Na een tijdje kwam er een airfryer bij. Even later was de airfryer weg, maar de wasbak bleef nog lang liggen. Dat is een bekend fenomeen in deze buurt, weet ik inmiddels. Hopen afval vormen zich regelmatig bij containers, bij een boom of gewoon op de hoek van een straat en het kan er soms weken liggen. Ik merk dat ik het niet prettig vind om tegenaan te kijken, het ontsiert de buurt. Hoe zou dat voor bewoners zijn?

Naast dat ik door de vertraging meer en gedetailleerder waarnam,

zorgde het er ook voor dat contact met buurtbewoners makkelijker tot stand kwam. Tuinhek-gesprekjes, die wonderlijk genoeg zelfs af en toe plaatsvonden in de koude wintermaanden, gaan nu eenmaal makkelijker als men de tijd krijgt je

Langzaam lopen
maakte dat ik meer tijd
had om dingen op te
merken die me anders
ontgaan waren.

Vertragen is ook ongemak. Met temperaturen rond het vriespunt was het soms maar moeilijk om mezelf warm te lopen.

aan te spreken of je te groeten. Zo ontmoette ik Yusuf, die zelfs terwijl de rijp nog op de grasspriet stond, op zijn badslippers in zijn tuin aan het roken was. Z'n shagje stevig tussen zijn bruin geworden wijs- en middelvinger geklemd. "Mooie natuur hè?", vroeg hij me toen en we raakten aan de praat. Sindsdien komen we elkaar regelmatig tegen: als ik weer langs zijn tuinhek loop, bij

het winkelcentrum of, zoals vandaag, toen hij toeterde en naar me zwaaide terwijl hij in zijn donkerblauwe auto langreed.

Ongemak

Vertragen is echter ook ongemak. Met temperaturen rond het vriespunt was het soms maar moeilijk om mezelf warm te lopen in een langzaam tempo. Op dagen waarop de regen met bakken naar beneden kwam en ik onder mijn grote capuchon door de verlaten straten struinde, heb ik me ook vaak genoeg afgevraagd hoe zinvol het was dat ik daar liep. Ik bedacht dat ik misschien ook naar binnen moet trekken als ik zie dat de buurt dat ook doet. Zo bezocht ik de Turkse lunchroom, de buurthuiskamer voor ouderen bij het buurthuis en de bibliotheek. Ergens neerstrijken en er een poosje zitten, gewoon zitten, dat is pas vertragen.

Het ongemak drong zich veel sterker aan me op als ik voor het eerst op zo'n plek was. Soms leken alle ogen op mij gericht. Andere keren zocht ik naar hoe ik me daar wel of niet moest voorstellen: als Pascalle, als buurtpastor, of helemaal niet en afwachtend tot de ander zich wel of niet tot mij wendde. Iemand die goed wist hoe zij 'nieuwelingen' moest verwelkomen, was Yasmin. Yasmin was op en top

gastvrouw toen ik haar voor het eerst ontmoette in het buurthuis. Ook in haar eigen huis was ik welkom. De verwarming werd aangezet en cakejes kwamen op tafel. Die had ze misschien wel gekocht bij de bakker waar ze naar binnen schoot voor een pen om telefoonnummers met me uit te wisselen toen ik haar trof in het winkelcentrum.

Eerlijkheid

Wat was ik blij haar weer te zien, ik herkende haar al uit de verte aan haar felgekleurde Fenerbahçe sjaal toen ze uit haar favoriete groentewinkel kwam lopen. Yasmin had veel te vertellen, over haar recente ontslag, haar dochter, haar vaderland en haar geloof. Maar vooral over een belangrijke waarde voor haar: eerlijkheid. Als die ontbrak, en dat was haar vaak overkomen, maakte haar dat enorm kwaad. "Dat is toch niet eerlijk, Pascal!", zei ze dan. Rood aangelopen sloeg ze haar hoofd neer en stak één van haar zelf gerolde sigaretten aan die ze netjes op een schaalte voor zich

op de salontafel had liggen. Telkens als haar onrecht werd aangedaan, maakte dat haar zo kwaad dat de boel daardoor escaleerde en ze weer iets of iemand verloor. Mijn ogen prikten van de dikke rook die de kamer vulde, of kwam het door de onmacht die doorklonk in haar stem?

(Af)leren en beheren

Het ongemak dat ik regelmatig ervoer, kwam niet tot uitdrukking in mijn reflectieverslagen. Ook die bleek ik te schrijven met zevenmijlslaarzen. Net als bij mijn eerste wandelingen door de buurt, snelde ik langs mijn eigen ervaring en gevoelens heen zonder er al te veel woorden aan te geven.

Relationeel werken kan niet zonder bewustwording van gevoelens en overtuigingen. Je hebt ze nodig en moet ze daarom leren beheren in plaats van beheersen.

Deze vertraging was echter lastiger. Ik moest leren om mijn gevoelens op te merken, er ruimte voor te maken en dat is een uitdaging. Voor mij betekent dat ook afleren. Afleren van wat me als hulpverlener zo eigen was: je oor toeleggen op waar de problemen zitten, je eigen gevoelens keurig beheerst houden. Relationeel werken kan juist niet zonder die bewustwording van gevoelens en overtuigingen. Je hebt ze nodig en moet ze daarom leren beheren in plaats van beheersen.

Het ongemak hoeft niet uit alle macht afgewend te worden. Het heeft mij iets te vertellen, over mezelf maar ook over hoe een buurtbewoner zich wellicht kan voelen. “Snap je nu waarom dit zo belangrijk is?”, hoor ik mede-buurtpastor Heleen nog zeggen, toen het me eindelijk lukte om in de rust die vertraging brengt écht naar binnen te kijken. Ik knikte. Omdat ik nu zelf ervaar wat die vertraging doet, kan ik beter begrijpen waarom het zo belangrijk is en wat het mij, de buurt en haar bewoners kan opleveren. Ik neem de tijd, ik heb de tijd.

•

Dino

Een hulpverlener uit de stad belt me. Of ik bij Dino, een cliënt van hem, wil langskomen. “Het groot onderhoud van zijn flat begint binnenkort en hij zoekt hulp bij het leegmaken van zijn balkon. Hij weet niet aan wie hij dit kan vragen. Er is veel aan de hand bij deze man. Daarom vraag ik het niet zomaar aan een ander, ik vraag het aan jou”, zegt de hulpverlener. “Oké”, zeg ik, “ik zal bij hem langsgaan.” Dat doe ik sowieso bij alle bewoners bij wie de aannemer binnenkort aan de werkzaamheden begint.

Een groot deel van mijn werk hier in Kanaleneiland bestaat uit het bezoeken van deze bewoners, omdat het groot onderhoud ingrijpend voor hen is. Zij moeten hun woning onttakelen, al hun spullen in de hoek van de kamer verzamelen, overdekken met plastic en vijf weken in een logeerwoning verblijven. Bij

terugkeer moet alles weer op zijn plek gezet of opgehangen worden. Het is een enorme klus en het veroorzaakt veel nervositeit en stress bij de bewoners, terwijl het leven voor velen van hen al niet makkelijk is. Ik ondersteun hen in deze roerige periode.

Titus Schlatmann

Buurtpastor in Kanaleneiland

“Aha, bent u de buurtpastor? Fijn dat u er bent”, zegt Dino als ik bij hem aanbel. Ik mag binnenkomen en we lopen de woonkamer binnen. Ik zie een kamer vol dozen en er is weinig ruimte over. “Ja, ik ben aan het inpakken; het is verschrikkelijk veel werk. Op het balkon staan zware oude meubels en die moeten er weg. Wilt u mij helpen?”, vraagt Dino. Als ik even op het balkon kijk, vermoed ik dat we ze samen wel weg krijgen. “Tuurlijk wil ik je hierbij helpen”, zeg ik, “Wanneer kun je me gebruiken?”. Dino zegt hierop terug: “Volgende week graag! Als je het niet erg vindt, ga ik nu eerst met andere dingen verder.” “Is goed hoor, veel succes”, antwoord ik. Ons eerste contact is van korte duur.

Groeiend vertrouwen

Een weekje later kom ik weer. “Hallo Dino, zoals afgesproken kom ik je helpen. Geef maar aan wat je wilt.” Hij wil graag de oude balkontafel met mij naar beneden sjouwen. Samen tillen we hem het huis uit en de trappen af. Ik doe mijn best om Dino de leiding te geven en volg braaf zijn aanwijzingen op. Na de tafel tillen we nog de stoelen. Ik merk dat hij een slechte conditie heeft en vaak moet uitrusten. Na afloop is hij opgetogen en hij ploft op de bank. “Dit is een pak van mijn hart”, zegt hij. Wil je koffie?”. Die sla ik niet af, want op die manier

“Hallo Dino, zoals afgesproken kom ik je helpen. Geef maar aan wat je wilt.”

kunnen we kennismaken. Zo zitten we naderhand met koffie tussen de dozen in zijn woonkamer.

“Ik zal blij zijn als het voorbij is”, zegt hij. “O ja?” vraag ik. “Die hele toestand geeft mij zoveel stress. Ik moet nog heel veel doen, en ik ben alleen. Ja, ik heb een zus, die komt mij binnenkort nog een keer helpen met de woonkamer. Ik heb verder geen bekenden. Dus ik moet het zelf bijtijds voor elkaar krijgen.” “Hoe ga je dat doen?”, vraag ik. “Elk stapje lucht mij op”, zegt hij, “ook dit stapje. Dankjewel voor je hulp. Kom je volgende week weer even?”. “Als jij dat wil, kom ik”, antwoord ik.

In de weken die volgen kom ik telkens even langs. Net als de andere bewoners van de portiek is Dino bezig om zijn spullen in te pakken en achter te laten volgens de voorschriften van de aannemer. Dino is alleen en heeft lichamelijke problemen. Bovendien worstelt hij met alles wat hij heeft bewaard of door het huis heeft laten slingeren. Als we samen zijn bed wegzetten, zie ik overal papiertjes, frutsels en snoertjes tussen het stof liggen. Het ruikt er muf, ongezoegen.

“Ja, je ziet het: ik heb het hier een puinhoop laten worden”, geeft hij zelf ook toe.

Ik voel zijn verlegenheid, maar ben blij dat hij mij hierin toelaat. “Wat wil je Dino?”, vraag ik. “Ik wil graag dat we het bed hier rechtop zetten, precies naast de deur.” “Oké, ik help je tillen. Staat het zo goed?”, vraag ik. “Ja, maar

nu het plastic er nog over.” Dino kijkt heel precies of alles goed afgedekt is en het plastic vastgeplakt. We doen het op zijn manier. Ik knip net zoveel plakband af als hij wil en geef het aan hem. Hij werkt heel nauwkeurig. Uiteindelijk krijgt hij zijn huis bijtijds op orde en woont vervolgens vijf weken lang in een logeerwoning. Ik

noteer in mijn agenda de week waarin hij weer terugkeert naar zijn eigen opgeknapt woning. Maar een paar dagen daarvoor stuurt hij me al een berichtje. “Kom je volgende week kijken?”.

Trots

Als ik kom, krijg ik een rondleiding door zijn huis. Hij laat het me graag zien. Het is opgeknapt en daar is hij blij mee, al werkt nog niet alles meteen zoals het moet. De woonkamer heeft hij huiselijk ingericht. “Ziet er goed uit”, zeg ik. “Weet je, ik wil de rotzooi niet meer waarin ik zat. Mijn zus heeft me geholpen met opruimen, voordat de aannemer kwam. Waar ik me jaren niet toe kon zetten, lukte nu wel. Nu ik weer terug ben, wil ik het netjes houden. Ik zoek een tweedehandstafel en een stoel erbij, en dan kan ik mijn moeder

uitnodigen om langs te komen.”

Ik ben erop uit om Dino op verhaal te laten komen, en nu valt het me op dat hij ook graag aan het woord is. Hij vraagt mij terug te komen, en als ik er dan ben, vertelt hij mij steeds meer. Hij is me gaan vertrouwen en wordt spraakzamer. Het laat mij zien wat of wie hij graag wil dat ik voor hem ben: iemand die komt en luistert. Soms vraag ik door op wat hij vertelt en wil ik graag begrijpen hoe zijn leven gelopen is. Maar als ik te veel doorvraag, gaat hij protesteren. “Je moet me niet al die vragen stellen, dat heb ik al zo vaak gehad. Ik heb jarenlang vastgezeten in een instelling waar ze mij ondervroegen en analyseerden. Ik ben er helemaal binnenstebuiten gekeerd uitgekomen, en ik kwam er slechter uit dan ik erin ging. Hou op, schei uit; het was verschrikkelijk.”

Ik zie frustratie en boosheid en verdriet. “Wat heftig en treurig voor je”, antwoord ik. Stap voor stap krijg ik stukken levensverhaal te horen. Hij vertelt ze in een volgorde die hij zelf kiest: over misbruik in zijn jeugd, over een afwezige vader, eenzaamheid, een mislukt huwelijk, opname, dakloosheid en daarna toch weer deze flat kunnen krijgen.

“Ik heb ook een zoon”, vertelt hij me op gegeven moment. “O, echt? Vertel

eens!”, roep ik. “Ik droom over hem, maar eerlijk gezegd weet ik niet waar hij is”, antwoordt Dino. “Hebben jullie geen contact?” “Nee, het is mijn eigen schuld. Ik ben weggegaan, ben geen vader voor hem geweest. Ik heb hem nooit gezien. Hij heeft mij nooit opgezocht en ik hem niet”, vertelt hij. “Hoe is dit voor je?”, vraag ik. Dan zie ik tranen komen. “Wat vertellen deze tranen je, wat zou je nu het liefste willen?”, vraag ik.

Dan verwoordt Dino met enige aarzeling dat hij zijn zoon wel zou willen ontmoeten. “Ik zie dat je ook aarzelt.” “Nou ja, ik vraag mij af hoe ik hem zou kunnen vinden? En ook weet ik niet of hij mij wel zien wil en hoe dat dan zal zijn. Wat zal hij

Nu ik weer terug ben, wil ik het netjes houden. Ik zoek een tweedehandstafel en een stoel erbij, dan kan ik mijn moeder uitnodigen om langs te komen.

tegen me zeggen?”. Door er zo met mij over te praten, is het alsof zijn verlangen het begint te winnen van zijn twijfel. Het lijkt alsof hij het al bijna opgegeven had, maar intussen droomt hij over hem; daar zit een groot verlangen onder. Hij lijkt nu

echt werk te willen maken van de zoektocht naar zijn zoon, zeker nu hij wat ouder aan het worden is. Dino komt op de mogelijkheid om via zijn ex-vrouw contact te zoeken met zijn zoon, hoewel hij van zijn ex ook geen contactgegevens heeft. Hij neemt zich voor om te kijken of hij hier toch verder mee kan komen.

Ik wil dit graag, dat doet me goed

De laatste tijd valt het me op dat Dino actief bezig is om zijn huis verder in te richten. “Wat ben je druk bezig in je huis!”, geef ik hem terug. “Ja, ik wil dit graag, dat doet me goed. Nu heb ik een fitness-apparaat gevonden op Marktplaats. Dat wil ik graag in mijn achterkamer zetten, zodat ik daar oefeningen kan doen voor mijn rug, want ik heb al zo lang rugklachten.”

Als we elkaar drie weken later weer zien, zegt hij me dat hij nog niet verder is gekomen in de zoektocht naar contact met zijn zoon en ex. “Ik weet niet hoe ik hen op het spoor kan komen. Heb jij misschien Facebook, want misschien kunnen we ze op Facebook vinden?”.

“Helaas, dat heb ik niet. Misschien je zus?”. Ik zie hoe hij ermee bezig is.

•

Sharida en Amina

“Het gaat niet goed hier, zó veel ruzie...” Sharida heeft thee ingeschonken en ploft met een zucht op de bank. De brieven waarvoor ze me eigenlijk vroeg te komen, waren snel afgehandeld en terwijl ze die in een laatje legde, vroeg ze of ik thee wilde. In de loop der jaren heb ik ontdekt dat Sharida me vaak uitnodigt om een brief te bespreken, maar eigenlijk iets anders op haar hart heeft. Zo was het dus ook vandaag. “Amina kan alleen nog maar boos zijn, lijkt het soms. Ze schreeuwt tegen mij, tegen haar broertje. En over alles. Het maakt niet uit. Alleen maar boos. Dit huis is echt niet goed voor ons, Rutger!”, roept Sharida.

Het huis is een probleem dat al jaren speelt bij Sharida. Haar woning is te klein: ze heeft twee slaapkamers. Toen de kinderen jong waren, was dat nog niet zo erg en konden ze een

slaapkamer delen. Maar sinds Amina is gaan puberen, lopen de spanningen hierover alleen maar op. Amina heeft behoefte aan een eigen plek en aan privacy. Als (tijdelijke) oplossing slaapt haar broertje nu regelmatig bij hun moeder op haar kamer. Ik ken Sharida en haar kinderen nu al bijna 8 jaar en even lang probeert ze al aan een nieuwe woning te komen. Ze staat al jaren ingeschreven bij WoningNet. Maar omdat ze aan een ongeval een handicap heeft overgehouden, is ze afhankelijk van een aangepaste woning en daarvan is het aanbod heel gering.

Tussen wal en schip

Het lijkt soms alsof Sharida overal tussen valt: ze heeft geen recht op urgentie, want ze woont al in een aangepaste woning; ze kan niet reageren op een niet-aangepaste woning, want dan betaalt de WMO de aanpassingen aan de nieuwe woning

niet; ze komt niet in aanmerking voor bijvoorbeeld de CityDeal, omdat haar dochter op een leeftijd komt dat ze wel op zichzelf kan wonen, vindt de gemeente (ongeacht hoe gebruikelijk of geaccepteerd dat is in hun cultuur).

Ik heb gezien hoe de spanning opliep tussen Sharida en Amina, nu ze vastzitten in het systeem.

Regelmatig sturen we een mailtje naar Het Vierde Huis om te vragen of er misschien een woning beschikbaar is, maar dat doen we eigenlijk altijd tegen beter weten in.

Ik heb gezien hoe de spanning opliep tussen Sharida en Amina, nu ze vastzitten in het systeem. En nu vertelt Sharida me dat het niet meer gaat. Dat Amina al gaat schreeuwen als het haar niet bevalt wat ze die avond gaan eten of als haar broertje aan haar etui heeft gezeten. Hoe Amina zich op opsluit op haar kamer of in de stad rondhangt met vriendinnen. “En weet je...ik snap het ook wel. Als ze bij vriendinnen is, ziet ze hoe het is als je moeder niet gehandicapt is”, verzucht Sharida, terwijl er een traan over haar wangen loopt. “Het is ook niet makkelijk hier.

En dat huis...veel te klein! Maar... wil je nog thee?”

“Trouwens”, zegt ze wat later met een glimlach, terwijl ze een mapje uit de kast pakt, “ik heb wel tickets gekocht voor een reis naar ons thuisland! We gaan eindelijk mijn moeder weer eens bezoeken!” Sharida straalt. Ze is al jaren aan het sparen voor deze reis. Al die jaren geld apart zetten loonde en trots kon ze me nu de vluchtgegevens laten zien. “Misschien dat die reis ook goed is voor Amina, even iets anders! Trouwens, kan je helpen met het regelen van hulp op het vliegveld, vanwege mijn handicap?”

Oordeel opschorten

Ze waren twee weken weg toen ik een appje van Sharida kreeg: “Rutger, het gaat niet goed met ons. Amina

Rutger van Breemen

Buurtpastor in 1e Daalsedijkbuurt

wil naar huis toe. Kan jij ons helpen om terug te gaan naar Nederland?" Ik maakte me zorgen na dit bericht en vroeg wat er aan de hand was, maar Sharida reageerde niet. Ik wist dat in haar land van herkomst zaken als uithuwelijking nog gebruikelijk zijn. Dat zou Sharida nooit willen voor haar dochter, maar onder druk van haar familie? 'Het zal toch niet?' schoot er door mijn hoofd. Het omboeken bleek na mijn onderzoekwerk veel te duur te zijn voor Sharida, dus dat appte ik haar. De volgende dag stuurde ze: "Geeft niet...toch bedankt". Op mijn vraag wat er aan de hand was, reageerde ze nog steeds niet.

De week erop kreeg ik weer een berichtje, dit keer van Amina: "Hoi, Als ik terug ben in Nederland kan jij mij dan helpen om me uit te schrijven

bij mijn moeder en uitwonende stufi te krijgen? Ik wil me inschrijven bij de gemeente." Ik vroeg of ze al een nieuw adres had, maar dat had ze niet. Ik stuurde terug dat ik het voor haar zou gaan uitzoeken en vroeg of alles wel

Sharida begon nog een praatje over de regen buiten, maar al snel kwam ze ter zake.

goed met haar ging. Daar reageerde ze niet op. Weer be kroop me die zorg: wat zou er daar gebeurd zijn? Steeds als ik vroeg of het goed ging, kreeg ik geen reactie. Ik voelde geen ruimte om het explicieter te vragen. Als het niet aan de orde was, zou dat als een flinke motie van wantrouwen kunnen overkomen en als er wel zoiets speelde, wilden of konden ze het er blijkbaar niet over hebben.

Toen het gezin weer terug was in Nederland, zat ik weer bij Sharida op de bank. Ik vond het spannend of ik zou horen wat er gebeurd was. Ze had een stapeltje post klaarliggen dat zich tijdens haar vakantie had opgestapeld. Terwijl ik de post met haar doornam en af en toe actie ondernam naar aanleiding van een brief, kletsten we over allerlei dingen. Hoe fijn het was dat ze haar neefjes en

nichtjes nu voor het eerst had gezien en dat ze zich zorgen maakte over haar moeder, die nu toch wel echt oud aan het worden was. Toen ik vroeg: "En hoe is het met Amina? Die had het niet zo naar haar zin gehad?", antwoordde ze, met een knik richting de slaapkamer van de kinderen en een gebaar dat aangaf dat ze thuis waren: "Daar kunnen we nu niet over praten. Dat komt later wel". Amina had in de tussentijd niet op appjes gereageerd waarin ik vroeg of het al gelukt was met een woonadres en of ik ergens mee kon helpen.

De week erna appte Sharida me: "Kunnen we morgen afspreken? Ik wil praten over mijn dochter". Toen ik bij haar binnenstapte, viel me meteen op dat er geen enveloppen klaarlagen. Sharida begon nog een praatje over de regen buiten, maar al snel kwam ze ter zake. "Ik heb je gevraagd om te komen, want ik wil het graag over Amina hebben". Ik voelde de spanning. Wat zou er nu komen?

Opluchting of toch zorgen?

"Kun je me helpen om voor haar een woning zoeken? Het is niet goed dat ze hier blijft wonen. Er is elke dag ruzie en ze is over alles boos. Ik kan niets goed doen en haar broertje heeft er ook last van. Dus het is beter als ze tijdelijk ergens anders gaat wonen". Ik antwoordde: "Wauw. Dat vind ik

heftig te horen uit jouw mond! Maar begin even bij het begin: wat is er precies gebeurd?"

Sharida vertelde me dat sinds ons gesprek de spanningen nog verder waren opgelopen. Hoe ze hoopte dat de vakantie wat lucht zou brengen tussen hen. "Maar het werd alleen maar slechter. Ze was lelijk over mij tegen onze familie. Ze wilde alleen maar naar huis". Sharida voelde zich voor schut staan; alsof ze haar dochter niet goed had opgevoed. "Maar dat ging niet. En sinds we terug zijn zegt ze gemene dingen over mij, maar ik kan er toch ook niets aan doen dat ik een handicap heb?" "Nee, zeker niet", antwoordde ik en er viel even een stilte. Ik hoorde

de onmacht die Sharida ervoer en het grote verdriet dat ze had omdat Amina zo boos op haar was. Maar ik voelde ook nog steeds die zorg in mezelf of er misschien iets gebeurd was daar. Dus ik raapte de moed bij

Sharida keek me even aan.

“Ja ze worstelt met iets, maar ik weet niet wat.”

elkaar en vroeg: “Het klinkt alsof iets Amina heel erg dwars zit, als ik het zo hoor. Is er misschien iets naars gebeurd in je thuisland? Of daarvoor?” Sharida keek me even aan. “Ja ze worstelt met iets, maar ik weet niet wat. Maar iets gebeurd? Nee, ze was alleen boos. Voor de vakantie was ze dat toch ook al. Nee, het zou goed

zijn als ze een tijdje op zichzelf moet wonen. Maar ik weet niet hoe dat kan”.

We bespraken dat de mogelijkheden beperkt waren. Amina stond nergens ingeschreven en kon ook niet zo 1,2,3 een kamer vinden. Ik vroeg of het zou het helpen als ik eens met Amina ga praten. Sharida antwoordde: “Dat heb ik ook al gezegd, dat ze bij dat soort dingen altijd met jou kan praten, maar dat wil ze niet. Ze wil er niet over praten, alleen misschien met een psycholoog. Tegen mij wil ze alleen schreeuwen en boos zijn”.

“Tjonge, Sharida, ik schrik hiervan”, zei ik, “maar, dat ze met een psycholoog wil praten is wel goed, toch? Dan wil ze er blijkbaar wel iets mee”. Sharida knikte. Ik vertelde dat ik van Amina ook een berichtje had gehad tijdens de vakantie en bang was dat er iets aan de hand was.

“Oh wat lief van jou”, zei Sharida. “Nee, er was niets, alleen veel spanningen en boosheid. Ik wist dat ze jou ging appen, want zij wilde bij iemand op een kamer. Maar ze heeft ontdekt dat dat niet lukt. Daarom had ik jou nu gevraagd”.

Ze denkt even na en moet dan lachen. “Misschien kunnen we het Vierde Huis weer eens mailen?”

•

Nur

“Hier”, zegt Karin en ze duwt me een briefje met een telefoon-nummer erop in mijn handen. “Dat is van die overbuurvrouw met die drie meisjes. Ik weet niet hoe ze heet, je kent haar wel toch? Ze heeft problemen met haar huis en toen heb ik gezegd dat jij haar misschien wel zou kunnen helpen. Ze wil graag dat je haar belt”. Ik bedank Karin en beloof de buurvrouw te bellen. Als ik haar na een paar keer bellen nog steeds niet te pakken krijg, stuur ik een whatsappje om te vragen of ze een afspraak met mij wil maken en dat ik via Karin haar telefoonnummer heb gekregen. Haar antwoord: “ja kom”.

Ik bel aan en zie twee handjes de brievenbus openduwen. Twee prachtige ogen kijken me aan. Even later gaat de deur open en kijkt een vriendelijke mevrouw met een klein meisje tussen haar benen me

aan. “Hallo”, zeg ik, “ik ben Heleen”. “Hallo, kom binnen, ik ben Nur”. Als we met koffie en de kleine Isa op de bank zitten, vertelt Nur dat ze gevlucht is en lang in een AZC heeft gezeten. Dit is haar eerste eigen huis, waar ze eindelijk haar leven in Nederland kon beginnen. Als ik naar de vale foto vraag die op haar kast staat, vertelt ze dat het haar ouders zijn, die nog in haar thuisland wonen. Ze heeft ze al acht jaar niet gezien en zij hebben haar kinderen nog nooit gezien, zegt ze met vochtige ogen.

Urgentie

Inmiddels heeft ze drie meiden en maar één slaapkamer waar ze met zijn vieren slapen. Haar oudste dochter Hiba is astmatisch en moet door de vochtigheid en schimmel in huis veel hoesten. Dan is iedereen dus wakker 's nachts. Op school maken ze zich

Op school maken ze zich zorgen om Hiba, omdat ze in slaap valt en oververmoeid lijkt te zijn.

zorgen om Hiba, omdat ze in slaap valt en oververmoeid lijkt te zijn. Nur is al bij het buurtteam geweest voor hulp bij het aanvragen van urgentie. Die is afgewezen, omdat ‘te weinig ruimte’ geen reden is voor urgentie en dat ze beter moet ventileren als ze last heeft van schimmel.

Ze laat me de brieven lezen. Daarna laat ze me haar slaapkamer zien die vol staat met bedden. Op de kozijnen en in de klerenkast zitten zwarte schimmelspikkels en de kleren ruiken muf. Nur vraagt me of ik haar kan helpen met woningruil, want ze heeft gehoord dat dat ook zou kunnen.

Ik weet dat de woningnood hoog is en dat het ongelooflijk moeilijk is een ander huis te krijgen.

Maar deze situatie lijkt mij zo ongezond, dat ik me afvraag of het helpend zou kunnen zijn om het gezondheidsaspect meer voor het voetlicht te brengen bij de instanties. Woningruil geef ik weinig kans, want wie wil er nu een beschimmelde woning met één slaapkamer ruilen voor een woning met minstens drie slaapkamers?

Toch help ik haar om zich in te schrijven op een website voor woningruil en ondertussen beloof ik contact op te nemen met de GGD om te kijken of er misschien een rapport opgemaakt kan worden waaruit blijkt dat de gezondheid en ontwikkeling van de kinderen in gevaar is. Dat zou dan misschien kunnen helpen bij een nieuwe urgentie aanvraag.

Heleen Heidinga

Buurtpastor in Geuzenwijk

In eerste instantie is de medewerker van de GGD heel welwillend en met toestemming van Nur stuur ik foto's om haar verhaal toe te lichten. Ook vertel ik dat Nur het rapport wil gebruiken om nog een keer urgentie aan te vragen en in gesprek te gaan met de wooncorporatie over de staat van haar huis.

Daar wil de medewerker van de GGD niet aan meewerken; ze verwijst ons naar een aantal websites om schimmel te voorkomen en besluit af te zien van een rapportage.

Hoop?

Dan lijkt het onmogelijke waar te worden; er is iemand die met haar van woning wil ruilen. Een oudere man wil kleiner en op de begane grond gaan wonen, maar wel in de buurt blijven. Hij laat een flat met 4 slaapkamers achter! Nur vraagt me te helpen met de formulieren en met het appcontact met deze meneer. Terwijl ik bij haar op de bank zit, vul ik alles in en wachten we een aantal weken gespannen op de uitkomst. Het is een afwijzing: als Nur haar woning verlaat, stijgt de huur daarna

Dan lijkt het onmogelijke waar te worden; er is iemand die met haar van woning wil ruilen.

met €300, waardoor de meneer niet meer in aanmerking komt voor deze woning. Nur begrijpt het niet. Als ik het uitleg, kan ze niet geloven dat haar woning zo duur wordt. We bellen en mailen met de wooncorporatie of er geen maatwerk geleverd kan worden, maar de afwijzing is definitief. Ontgoocheld zitten we op de bank. "Ik vind het zo erg voor je", zeg ik en ze leunt tegen me aan.

Haar verhaal zit in mijn hoofd en als ik op een later moment iemand

van de wooncorporatie spreek, leg ik het aan hem voor. Hij vindt het ook schrijnend en vraagt of ik het op papier wil zetten om te kijken of er toch niet maatwerk verleend kan worden. Ik vraag toestemming aan Nur, die daar natuurlijk weer hoop van krijgt. Samen zetten we haar verhaal op papier, gestaafd met brieven van school, foto's en een medisch dossier. De medewerker van de wooncorporatie antwoordt dat hij het aan collega's heeft voorgelegd, dat het hem spijt, maar dat het geen unieke situatie is en dat ze dus niets voor haar kunnen betekenen. Hij vertelt dat de overbewoning bovendien is ontstaan nadat

mevrouw in de woning is getrokken. Als ik nog vragen heb, kan ik het verder opnemen met zijn collega's en zullen ze iemand langs sturen om met haar in gesprek te gaan over schimmel en ventileren.

Slecht bericht

Met lood in mijn schoenen ga ik naar Nur om weer een slecht bericht te brengen. Terwijl de meiden om ons heen springen omdat ze het leuk vinden als ik kom, zie ik Nur wit wegtrekken. Weer een kans verkeken. Ik doe nog verwoede pogingen om de woningcorporatie op andere gedachten te brengen, maar het haalt niets uit.

Vlak voor de zomervakantie komt er duidelijkheid over het groot onderhoudsproject waar ook de woning van Nur onder valt. Er moet aan de benedenwoningen zoveel gedaan worden, dat het een renovatieproject gaat worden, wat zou betekenen dat Nur urgentie krijgt. Snel fiets ik naar haar toe om te vragen of zij een brief ontvangen heeft. En daar staat het, zwart op wit: Nur krijgt urgentie én een verhuiskostenvergoeding als ze er voor kiest om te verhuizen! Als ik haar uitleg wat dat betekent, zie ik het langzaam tot haar doordringen.

“Helena, hier niet nog een winter wonen?”

In de weken die volgen, ga ik samen met Nur appartementen bekijken waar ze op heeft gereageerd. Door haar urgentie komt ze veel hoger, vaak staat ze zelfs meteen op nummer 1. Ze heeft haast en wil met alles genoeg nemen als ze maar snel weg is uit haar huidige woning. Ik probeer haar uit te leggen dat ze best kritisch mag zijn nu ze urgentie heeft, omdat ze heel lang in haar volgende huis moet wonen en er dus echt tevreden mee moet zijn.

Spannende tijden

Er komt een mooie flat met drie slaapkamers voorbij in de buurt waar ze graag naartoe wil. We gaan samen kijken en ze is verkocht. Maar de woning is erg duur, waardoor ze een stuk meer moet gaan betalen iedere maand. We overleggen met de wooncorporatie, omdat ik niet begrijp dat ze überhaupt op de woning kan reageren met haar inkomen. Het blijkt dat je met een urgentie ook in aanmerking komt voor ‘passend huren’: huurverlaging omdat je je oude woning moet verlaten. Omdat de nieuwe flat niet van dezelfde corporatie is als waar ze nu van huurt, is dat niet automatisch zeker. Na veel heen en weer bellen en mailen, lukt het de huurprijs naar beneden aan te passen, waardoor Nur de woning kan accepteren.

Dan volgt het proces van documenten aanleveren en controle. Nur moet een ouderschapsplan inleveren, omdat ze gaat verhuizen. Dat heeft ze niet. De vader van de kinderen is betrokken en samen hebben ze daar afspraken over gemaakt. Maar er staat niets op papier. Bovendien blijft ze in Utrecht wonen, dus wij zien het probleem niet. Maar de wooncorporatie wel. Zonder ouderschapsplan kan het niet. En of we op willen schieten, anders moeten ze de woning aan iemand anders aanbieden. Nur heeft er stress

van en is bang dat het niet meer gaat lukken, wat ik goed snap. Ik pluk een voorbeeld ouderschapsplan van internet en samen vullen het in met de vader van de kinderen aan de telefoon. Als dat gelukt is, mail ik het snel naar de wooncorporatie. Op hoop van zegen. Binnen een uur komt de reactie. Alles is in orde, Nur heeft het

Alles is in orde, Nur heeft het huis! Ik koop tompoezen bij de bakker om het met haar en de meiden te vieren.

huis! Ik koop tompoezen bij de bakker om het met haar en de meiden te vieren. De meiden hebben nog nooit ‘roze taart’ gegeten en vinden het een feest. Als alles onder de smurrie zit en we uitgelachten zijn, wil Nur meteen op zoek naar een nieuwe school voor de kinderen. We bellen de huidige school en leggen uit dat er een nieuwe woning komt. De juf is heel blij dat te horen en wil graag een afspraak plannen, want Hiba moet naar speciaal onderwijs. “Ja dát was het”, zegt Nur, “wil je daar ook mee helpen?”

•

Klaas & Mike

Aanvankelijk kende ik Klaas niet goed. Hij was er altijd als ik zijn vrouw Els bezocht, maar zei niet veel, was op de achtergrond in huis bezig. Els had longkanker en ging hollend achteruit. Vlak voordat zij euthanasie kreeg, vroeg ze: “Kijk jij een beetje naar Klaas om als ik er niet meer ben?”. Dat beloofde ik.

Sindsdien kom ik wekelijks even langs. Klaas is een kleine vriendelijke man, gek op zijn hond en altijd in voor een praatje. Hij mist Els enorm en spreekt niet veel mensen. “Vanavond ga ik uiteten met Mike”, zegt hij op een middag. “Wat leuk”, zeg ik verrast. Mike is een buurman van 58 jaar die een paar straten verderop woont. Hij is een grote, joviale man met veel humor. Hij woont samen met zijn hond in een begeleid wonen project en is verder vaak bij zijn vriendin Jolanda in Overvecht te vinden. Mike is een aantal keren lelijk

gevallen en is sindsdien slecht ter been, maar met zijn scootmobiel komt hij overal. Het gaat goed met Mike, en de organisatie die hem begeleidt, biedt hem een eigen huis aan. “Mike heeft zijn woning geweigerd omdat hij met Jolanda gaat samenwonen”, zegt Klaas terwijl we koffiedrinken.

Elizabeth van Dis

Buurtpastor in Hoograven Zuid

“Ik vind het een slecht idee, die twee hebben zo vaak ruzie”. “Heb je het hier met Mike over gehad?”, vraag ik. Klaas heeft het er uitgebreid over gehad, maar Mike zegt dat alles goed komt als ze samenwonen.

Zorgen

De zorgen van Klaas komen uit en de ruzies rijzen de pan uit. In mei 2023 komt Mike bij Klaas logeren om stoom af te blazen. “Die draait wel weer bij”, zegt Mike als Jolanda aangeeft dat ze de relatie definitief wil beëindigen. Ondertussen heeft Mike het best gezellig bij Klaas. Hij doet de boodschappen, kookt en samen laten ze de honden uit. Maar als duidelijk wordt dat Jolanda bij haar punt blijft, wordt Mike depressief. Als ik ‘s morgens op bezoek kom, ligt hij altijd nog op bed en ik ruik regelmatig een alcohollucht in huis.

“Ik weet niet meer hoe het verder moet hoor”, zegt Klaas als ik bij hem ben. “Het is helemaal uit de hand gelopen dit weekend. Hij wilde met zijn scootmobiel naar een spoorwegovergang rijden”. “En toen?”, vraag ik geschrokken. Mike: “Ik werd boos en zei: ‘Heb je er wel aan gedacht dat je het leven van de machinist en zijn gezin ruïneert?’” Klaas had de politie gebeld die al snel met de crisisdienst ter plaatse kwam. Mike wilde niet opgenomen worden

en een gedwongen opname was niet aan de orde. Klaas was er immers om op hem te letten.

De weken verstrijken en Mike gaat verder achteruit. Hij kan bijna niet meer lopen en Klaas moet hem in alles ondersteunen. “We zijn soms wel twee uur bezig om boven te komen”, zegt Klaas. “Op elke trede gaat hij weer zitten. En

Overal krijgen we nul op ons rekest. ‘Wij kunnen niks betekenen want hij heeft niet de goede diagnose.’

geregeld dondert hij dan weer naar beneden en krijg ik hem met moeite overend”. Mike begint in te zien dat hij meer hulp nodig heeft en niet langer bij Klaas kan blijven. Samen met het buurtteam benaderen we verschillende opvangplekken. Overal krijgen we nul op ons rekest. *‘Wij kunnen niks betekenen want hij heeft niet de goede diagnose.’* *‘Helaas hebben wij alleen maar locaties zonder lift.’* *‘Wij nemen geen mensen aan met een verslavingsachtergrond.’* *‘Formeel is hij niet dakloos want hij heeft een onderdak.’* *‘Hij is fysiek te goed voor een opname in een verpleeghuis.’*

In september 2023 schrijft ex-vriendin Jolanda Mike definitief uit van haar adres. Een nieuw dieptepunt, want hierdoor wordt zijn uitkering stopgezet en hij wordt uitgeschreven bij zijn zorgverzekering, waardoor hij geen medicijnen meer vergoed kan krijgen. Hij wordt nog depressiever, slaapt slecht en verwaarloost steeds meer. Mike wijt alle problemen aan het feit dat hij geen huis heeft. Klaas en hij vragen mij geregeld om te reageren op sociale huurwoningen. Eind december 2023 wordt Mike uitgenodigd voor een bezichtiging.

Samen gaan we het huis bekijken. Ik parkeer mijn auto zo ongeveer in de voortuin en ondersteun Mike stapje voor stapje richting de auto. Mike is al tijden niet meer buiten geweest. “Hoe vind je het om te gaan kijken?”, vraag ik terwijl we onderweg zijn. “Best wel spannend”, zegt hij. Als ik hem uit de auto heb geholpen, strompelt hij met zijn rollator de eenkamerflat binnen.

Hij fleurt enorm op als hij binnen is. “Hier zou dan mijn waterbed kunnen staan en daar de tafel!”, zegt hij opgetogen.

Eigen regie?

Dolblij is Mike als hij de woning krijgt. Ik overleg met het buurtteam over de dingen die geregeld moeten worden. Het duurt uiteindelijk zes weken voor zijn inschrijving verwerkt is en pas dan kan hij een uitkering aanvragen. In die tijd moeten de vaste lasten wel betaald worden. Ik vraag of het buurtteam een fondsaanvraag kon doen voor de huur. Zijn contactpersoon appt: “Ik kan helaas niks betekenen met een fonds. Blijven we toch hangen op het punt dat wij als buurtteam niet staan achter de keuze voor zelfstandig wonen. Het wordt lastig om aan een fonds uit te leggen dat hij daar recht op heeft. Ik vind het vervelend richting jou maar kan niet afwijken van de keuze van het buurtteam”.

Hoewel de contactpersoon van het buurtteam heel veel voor Mike heeft gedaan, valt het me op dat ze zich steeds meer terugtrekt naarmate de situatie van Mike uitzichtlozer wordt. Mike en Klaas krijgen bijna geen bezoek meer en de contacten die er zijn, gaan telefonisch. Ik vind het te gemakkelijk om vanaf een afstand te zeggen dat je iemand niet kan helpen

omdat je niet achter iemands keuzes staat zonder een alternatief te bieden. Ook ik zie dat zelfstandig wonen voor Mike zeer ingewikkeld zal zijn, maar met een adres heeft Mike in ieder geval weer recht op voorzieningen. Daarnaast wordt Klaas dan ontlast en krijgt Mike mogelijk betere hulp omdat er nu steeds naar Klaas verwezen wordt, omdat hij voor Mike zorgt. Ik ga in gesprek met het buurtteam, maar hier komt weinig uit. Mike wordt overgedragen naar een buurtteam in de wijk van zijn nieuwe woning.

Mike staat enkele weken op de wachtlijst van dat buurtteam. In de tussentijd deed ik een fondsaanvraag voor de huur en vaste lasten en regelde ik verhuizers om Mikes spullen vanuit de opslag naar zijn nieuwe woning te brengen. De nieuwe contactpersoon van het buurtteam gaat voortvarender te werk. Ondanks dat Mike nog niet in zijn nieuwe wijk woont bezoekt ze hem regelmatig bij Klaas thuis en schrijft ze hem in bij een huisartsenpraktijk. De huisarts komt langs en stuurt hem door naar het ziekenhuis voor onderzoek. Ook wordt er thuiszorg geregeld. Ik doe een fondsaanvraag voor fysiotherapie, omdat Mike zich vanwege schulden niet aanvullend kan verzekeren. Mike gaat een klein beetje vooruit en kan weer stukjes

lopen. Totdat hij weer valt, veel pijn heeft en de moed opgeeft.

Klaas trekt het niet langer

Zo gaan er maanden voorbij. Mike wordt steeds passiever en is bijna niet meer aanspreekbaar. Zelfstandig in zijn eigen huis wonen zit er niet in, maar er is nog steeds geen opnameplek beschikbaar. Klaas zit als hoogbejaarde man al anderhalf jaar met Mike in huis en doet alles voor hem. Klaas trekt het niet langer. Als Mike in de zomer van 2024 wordt opgenomen in het ziekenhuis nadat hij wederom gevallen is, zegt Klaas: “Hij kan hier niet meer terugkomen. Ze moeten maar iets anders voor hem regelen.” Ik zeg dat ik dat volledig begrijp. “Jij hebt zoveel gedaan, meer kan je niet doen.” Maar als ik een week later weer op bezoek kom, zit Mike weer op de bank. “Hij stond ineens weer op de stoep”, zegt Klaas verslagen.

Ondertussen is de huisarts druk bezig om een opname in een verpleeghuis te regelen. En in het najaar 2024 wordt Mike eindelijk opgenomen.

De ochtend van de opname is voor beide mannen emotioneel. We drinken koffie en Mike en Klaas roken een sigaret. Ik help Mike om zijn schoenen en jas aan te trekken. Met veel moeite help ik hem in de taxi die hem komt ophalen. Twee medewerkers van het buurtteam zijn ondertussen zijn spullen aan het verhuizen. Een buurvrouw ontfermt zich over Klaas die met vochtige ogen de taxi uitzwaait.

Wederkerigheid

Als ik een paar weken later bij Mike in het verpleeghuis ben, kan ik mijn ogen niet geloven. Ik zie een totaal andere man. Hij is opgewekt, ziet er verzorgd uit en is heel actief.

Hij vertelt dat hij weer zelf boodschappen doet en met toestemming van het verpleeghuis bij Klaas op bezoek mag. Mike hoopt met goede hulp weer in zijn eigen huis te kunnen wonen. “Met de feestdagen ga ik naar Klaas en dan pas ik op de honden zodat hij bij z’n dochter kan gourmetten!”

Als ik in januari bij Klaas ben, ziet hij er witjes uit. “Hoe is het met je?”, vraag ik. Klaas vertelt dat hij een zware longontsteking heeft gehad. “Maar Mike deed de

boodschappen en liet de honden uit!”. Ik vind het geweldig dat het goed gaat en Mike er nu voor Klaas is. Tegelijk vind ik het ook pijnlijk dat Mike in een paar weken ontzettend is opgeknapt door de opname maar dat dit ruim anderhalf jaar moest duren. Er was hun zoveel leed (en geld) bespaard gebleven als er gelijk een plek voorhanden was. “Mag ik jullie verhaal opschrijven in mijn jaarverslag?”, vraag ik Klaas en Mike. “Ik wil daarmee laten zien wat jullie hebben meegemaakt en waar mijn werk over gaat.” Beiden stemmen direct in: “Schrijf alles maar op!”

•

Pastorale thema's

Thema 1 Nabij zijn

Om van betekenis te kunnen zijn voor buurtbewoners, gaan wij naar ze toe. We gaan naar hun buurt, we komen langs in hun straat, hun portiek, hun tuin, hun huis. Dat vinden we noodzakelijk; het zit in al onze verhalen. We willen concreet nabij zijn. Niet als een service of luxe, omdat wij er ‘nog’ tijd voor hebben, maar uit noodzaak. Om buurtbewoners te leren kennen én om ons door hen te laten kennen. Als we er daadwerkelijk zijn, worden we gezien door buurtbewoners die ons anders niet zouden zien en kunnen buurtbewoners zich tonen in hun eigen leefwereld. We worden aangesproken op een wijze waarop

het anders niet zou gebeuren. En het mag over meer gaan dan die ene vraag of dat ene probleem.

Het nabij zijn en nabij blijven in de buurt vergt tijd en geduld, is bij tijd en wijle lastig en ongemakkelijk. Dat laten de verhalen zien. We ervaren het als een worsteling om los en ontspannen in de leefwereld van buurtbewoners te komen, omdat we onszelf in de weg zitten of het moeilijk vinden om het proces daarnaartoe, in de vertraging, uit te houden, maar het levert van alles op.

Het contact tussen Pascale en Yusuf ontstaat als zij heel rustig voorbijloopt en er tijd is om aangesproken te worden bij het tuinhekje. Daarna komen ze elkaar regelmatig tegen. Gerson wordt ook gezien en begroet. In het contact met Dino komt Titus terug op verzoek van Dino en komt deze man met zijn verlangen stapje voor stapje tevoorschijn. Rutger heeft ontdekt dat Sharida meestal iets anders op haar hart heeft, als zij hem vraagt om een brieven te bespreken. Heleen wordt door een buurtbewoonster gevraagd om langs te gaan bij haar overbuurvrouw, die haar meteen de schimmelplekken in haar woning laat zien. Terwijl

Elizabeth op bezoek komt bij Klaas ontmoet ze daar ook Mike en groeit er ook vertrouwen tussen hen. Ze blijft bij hen beiden, ook als de situatie moeilijk is. Kortom, door zó nabij te komen en te blijven zien en horen we dingen die we anders niet zouden zien en horen.

Thema 2 Verlaten

In de verhalen komen we allerlei vormen van verlatenheid tegen. Dino en Mike worden door hun partners verlaten en moeten dit een plek zien te geven. Nur, Sharida, en Mike worden verlaten door een maatschappij die geen thuis geeft omdat je niet aan allerlei voorwaarden voldoet. Zij blijven alleen achter in hun hachelijke

Een
kleine barst
wordt
een scheur.

Een
scheur
wordt
een kloof.

En zo
staat de mens
alleen.

Jan Arends (1975)

woonsituaties. Het is moeilijk om te blijven in situaties die uitzichtloos lijken en soms voelen ook wij de neiging om liever even weg te kijken. Toch kiezen we er consequent voor om te blijven ook als we ogenschijnlijk weinig kunnen doen. We oefenen hier mee in de exposure. We blijven opdat de ander dan tenminste niet helemaal alleen is. We blijven in de buurt en bij de ander ook als we nog niet weten wat we komen doen.

Thema 3 Trouw

Ons werk in de buurt heeft trouw als uitgangspunt. Trouw gaat over blijven en over hoe je aanwezig bent. Uit de verhalen van Dino en Sharida wordt duidelijk dat de buurtpastor door te blijven komen en open te luisteren, ontdekt wie hij voor de ander kan zijn. Het vereist een raakbaarheid voor het leven van de ander en een gevoeligheid voor het appèl dat van die ander uitgaat. Trouw zijn is ja-zeggen tegen dat appèl. Hier hoort bij dat uitzichtloosheid niet uit de weg wordt gegaan, dat soms tegen beter weten in gezocht wordt naar oplossingen. De buurtpastor doet soms dat wat de buurtbewoner misschien niet zou kunnen; bellen, netwerken, professionals aan hun jasjes trekken. Zo kan de buurtpastor een ambassadeur van het appèl van de buurtbewoner worden.

Wat dit oplevert? Het lijkt wellicht of de buurtpastor weinig verschil maakt op de eindbalans: Nur was uiteindelijk wel aan een nieuw huis gekomen of Mike was uiteindelijk wel ergens opgenomen. Maar uit de verhalen blijkt dat de manier waarop dat gebeurde nu anders is geweest. Te midden van de veelheid aan problemen heeft de bewoner erkenning ervaren, moed gevonden en is niet helemaal kopje ondergegaan.

Thema 4 (On)barmhartigheid

We leven in een tijd waarin eigen verantwoordelijkheid en eigen kracht als een soort grondwaarden worden neergezet. Dat lijkt soms mooi: mensen mogen het zelf doen, mogen zelf de regie voeren en worden zelf verantwoordelijk gemaakt. Maar de keerzijde daarvan is, dat die eigen verantwoordelijkheid ertoe leidt, dat het falen binnen die verantwoordelijkheid ook geïnternaliseerd wordt als de eigen schuld.

Dat is wat wij veel zien gebeuren bij buurtbewoners; Klaas had Mike zelf in huis genomen, dus was hij formeel niet meer dakloos en konden veel instanties niets voor hem betekenen. Zij krijgen van de overheid allerlei verantwoordelijkheden opgelegd, onder het mom van 'empowerment',

I took my Power in my Hand

I took my Power in my Hand
And went against the World
'Twas not so much as David had
But I was twice as bold

I aimed my Pebble but Myself
Was all the one that fell
Was it Goliath was too large
Or was myself too small?

Emily Dickinson

maar als het dan niet lukken wil, wordt dat ook gezien als hun eigen schuld.

Mensen schamen zich ervoor en hebben het gevoel te falen. Hiermee wordt (extra) schuld geïntroduceerd in het leven van toch al kwetsbare buurtbewoners en worden ze dus nog kwetsbaarder gemaakt. Wat bedoeld is als een poging om mensen krachtiger te maken, wordt zo een onbarmhartig zwaard van Damocles van 'eigen schuld' en 'falen' dat boven de hoofden van buurtbewoners hangt en soms ongenadig hard neerkomt.

Signalen uit de leefwereld

1 Wonen

De verhalen die dit jaar zijn opgeschreven door de buurtpastores gaan opvallend vaak over wonen. Nur en Sharida zoeken naar een geschikte, grotere woning, Mike en Klaas wonen noodgedwongen bij elkaar, Dino moet alle zeilen bijzetten om de renovatie van zijn woning goed door te komen. Nu is het natuurlijk niet opmerkelijk dat de buurtpastores in hun werk, juist ook bij die kwetsbare buurtbewoners, tegen problemen aanlopen, die betrekking hebben op wonen. De woningmarkt is enorm vastgelopen. Een probleem dat iedereen in Utrecht (en daarbuiten) kent.

Maar juist doordat de buurtpastores aansluiten bij en meekijken in de leefwereld van mensen, zien zij ook wat de persoonlijke gevolgen zijn van de kille werkelijkheid van een woningcrisis. De problemen op het gebied van wonen, gaan vaak over geen thuis hebben, ontheemd zijn. Onze verhalen gaan over meer dan een dak boven je hoofd hebben. Geen (t)huis hebben slaat de basis onder je leven kapot. Het is ingrijpend als je je hele huis moet inpakken en vijf weken in een logeerwoning moet gaan wonen. Zeker als je je leven amper op orde hebt of houdt. Aan de

hele reeks aan ballen die je al in de lucht probeert te houden, worden er plotsklaps nog tien toegevoegd. Het is gekmakend als je huis niet passend is, omdat het te klein is of te slecht onderhouden. Er ontstaan daar door problemen op allerlei vlak; als je letterlijk ziek wordt van de woonomstandigheden of als een gezin uit elkaar gedreven wordt, puur omdat ze te dicht op elkaars lip zitten en tot elkaars zorg veroordeeld zijn. Het is ontwrichtend als je bij iemand in moet trekken en er daardoor allerlei problemen ontstaan. Bijvoorbeeld het stopzetten van toeslagen of uitkering. Of dat je geen recht op een seniorenwoning omdat je kind noodgedwongen bij je is ingetrokken. De uitzichtloosheid van zo'n situatie zonder ook maar een begin van een oplossing is fnuikend en er kan geen grotere doodoener zijn dan 'tja, zo is de woningmarkt nu eenmaal'.

2 Vermorzeld door de bureaucratie

In de verschillende verhalen zien we bewoners worstelen met bureaucratische regelgeving waarin sommigen compleet vastlopen. Als de relatie van Mike stuk loopt wordt hij uitgeschreven van zijn

Wonen overal

**Wonen overal nergens thuis,
Aarde, mijn aarde, mijn moeders huis.
Vallende sterren, de schim van de
maan,
Mensen die opstaan en leven gaan,
Mensen, veel geluk.**

**Wonen overal even thuis
Handel en wandel en huis na huis
Loven en bieden op waarheid en waan,
Wagen en winnen en verder gaan
Mensen, veel geluk.**

**Wonen overal bijna thuis
Aarde mijn hemel mijn vadershuis
Stijgende sterren, de lach van de maan
Mensen die dromend een stem verstaan
Mensen, veel geluk.**

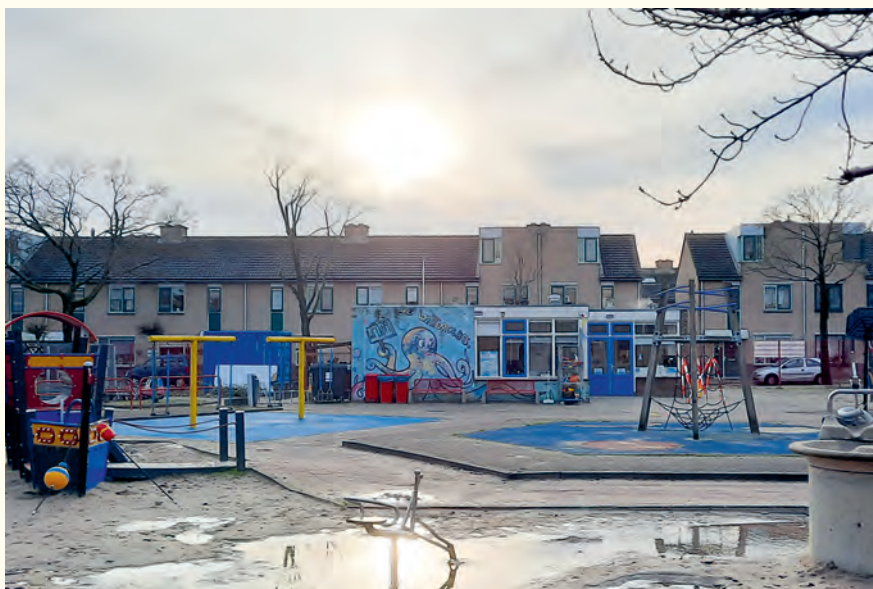
Huub Oosterhuis

woonadres. De wet- en regelgeving bepaalt dat hij zonder adres geen uitkering kan aanvragen, hij niet mag stemmen en geen zorgverzekering meer heeft. Hij komt dus buiten de maatschappij te staan. Vanwege allerlei regels over zorg en wonen kan hij ook op geen enkele opvangplek terecht. Hij voldoet nergens aan alle voorwaarden. Hoewel de regels oorspronkelijk een goede bedoeling hebben gehad, zie je in

het leven van Mike dat juist alle regels leed toevoegen en compleet hun doel missen. We zien sowieso vaak dat regels van verschillende overheidsinstanties elkaar bijten. Uit het verhaal van Sharida wordt duidelijk dat zij overal buiten de boot valt. De regels van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) en de urgentieregeling van Woningnet zorgen ervoor dat zij en haar kinderen niet kunnen verhuizen waardoor de spanningen enorm oplopen.

Het valt op dat instanties vaak formeel reageren waarbij de regelgeving een zelfstandige entiteit lijkt te worden en medewerkers bijna geen handelingsruimte

krijgen. Instanties die wij benaderen, redeneren vaak vanuit de regelgeving zonder dat zij de impact van die regelgeving in het leven van buurtbewoners zien. Als je je als professional begeeft in de leefwereld van de ander zie je dat de bureaucratie vermorzelend kan werken. Hoe meer je op afstand staat hoe makkelijker het is om naar regelgeving te verwijzen zonder je zelf verantwoordelijk te voelen voor

de gevolgen in het leven van de ander. Wij pleiten ervoor dat er maatwerk komt voor bewoners die dreigen te verzuipen onder de regelgeving. Hiervoor is het van belang dat professionals meer mandaat krijgen en de ruimte nemen om zich te verdiepen in de concrete situatie van iemand om van daaruit te bekijken wat er nodig is.

3 Exposure

De exposure helpt ons om beter aan te sluiten bij buurtbewoners. Het is een oefening in waarnemen. We leren om open te kijken naar de buurt en onszelf. Er ontstaat een zelfbetrapping op onze blikrichting, (voor)oordelen, aannames en blinde vlekken. We reflecteren op onszelf en op hoe wij buurtbewoners nabij zijn. We staan stil bij vragen als: "wat is de eenzijdigheid in ons kijken en luisteren? Zijn we misschien vooral probleemgericht of kijken we romantisch naar een buurt? Waar schrikken we voor terug?" Het is leerzaam en van belang om dit te weten en te beheren.

Collega's in het sociale domein zeggen onder de druk van tijd en geld te staan. Het komt er steeds minder van om bij buurtbewoners langs te komen of om breder te kijken dan het ene probleem. Dossiers moeten zo snel mogelijk afgesloten en er is weinig tijd voor reflectie. Een (beperkte) vorm van exposure zou de lens van het kijken kunnen verhelderen. Het zou de blik op het eigen functioneren kunnen verdiepen en de blik op de buurtbewoner kunnen verbreden. Dat zou de waardigheid van buurtbewoner én werker ten goede kunnen komen.

Een vorm van exposure zou kunnen leiden tot meer fysieke én mentale nabijheid, dus ook met meer aandacht. Als je aan de voorkant investeert in afstemmen en aansluiten, ontstaat er minder mismatch en betere zorg.

Overigens, het lijkt dat de beleids-taal uit het sociale domein zich doorgaans onttrekt aan datgene wat geleerd en ontdekt kan worden. Zou het niet van belang zijn om ook in beleid en samenwerking meer taal te geven aan wat geleerd kan worden tijdens de exposure?

Laat

Vertraag.
Vertraag.
Vertraag je stap.

Stap trager dan je hartslag vraagt.

Verlangzaam.
Verlangzaam.
Verlangzaam je verlangen.

En verdwijnen met mate.

Neem niet je tijd
En laat de tijd je nemen -
Laat.

Door: Leonard Nolens

Omwille van de privacy zijn alle namen gefingeerd. Heeft u vragen of wilt u doorpraten over de verhalen? De buurtpastores gaan graag in gesprek met u. Onze uitgebreide missie, visie en werkwijze staan beschreven op pagina 50 en 51.

Missie, visie en werkwijze

De missie en visie van het Buurtpastoraat Utrecht is om vanuit het Evangelie aanwezig te zijn bij kwetsbare mensen in Utrechtse buurten en hen te steunen in

- hun streven naar herstel en behoud van waardigheid;
- hun streven naar herstel en behoud van zeggenschap in zaken die hun bestaan bepalen;
- hun zoektocht naar perspectief in hun leven en samenleven.

We doen dit omdat we geloven dat elk mens een beeld van God is: waardevol en de moeite waard. We voelen ons geroepen om juist die mensen nabij te zijn die in de samenleving weinig of geen aanzien hebben. We doen dit zodat mensen niet verloren lopen, maar zich opgenomen voelen in een gemeenschap – tenminste met ons – waarin we met pastorale zorg nabij zijn. We willen liefdevol en trouw recht doen aan de waardigheid van buurtbewoners.

De centrale activiteit is spreken met buurtbewoners en hen ontmoeten: thuis, in ontmoetingsruimtes, op straat of door mee op te trekken.

De buurtpastores werken volgens de presentiebenadering. Daarbij is het uitgangspunt dat je er niet vóór iemand kan zijn als je niet mét hem of haar bent.

Enkele belangrijke kenmerken van presentie zijn:

- Werken vanuit de relatie;
- Zo open en onbevangen mogelijk naar de ander kijken;
- Aansluiten en afstemmen op wat de ander aandraagt en bezighoudt;
- Trouw en nabij blijven, met liefdevolle aandacht;

De centrale activiteit is spreken met buurtbewoners en hen ontmoeten: thuis, in ontmoetingsruimtes, op straat of door mee op te trekken (naar de dokter, het zwembad, naar de gemeente, et cetera). Daarbij zijn vorm en ritme ongedwongen, los en alledaags: je weet als buurtpastor van tevoren niet waarover het gesprek zal gaan en wat er verder praktisch te doen staat.

Die twee kenmerken ('ongedwongen' en 'open taak') leveren een grote wendbaarheid en ontvankelijkheid op. Ze maken begrijpelijk wat buurtbewoners missen als de buurtpastor wegblijft en waarom dat niet zomaar met een telefoon, Zoom, WhatsApp en andere afstandelijke media goedgemaakt kan worden. En het maakt inzichtelijk waarom je van tevoren niet weet welke collega's of andere domeinen ingeschakeld kunnen worden.

De betekenis van deze manier van werken kent drie kernen:

- 1 De buurtpastor schept of is 'de ruimte' waarin de buurtbewoner zich kan tonen en tevoorschijn kan komen. Kenmerken als ongedwongenheid, alledaagsheid, verdunde ernst, et cetera, zijn daartoe behulpzaam of beslissend.
- 2 De buurtbewoner kan zich vervolgens in die ruimte in zijn eigen taal en tempo uitspreken, ontdekken wat hij of zij eigenlijk zou willen zeggen of vragen, of wie hij/zij zou willen zijn.
- 3 De buurtpastor leert op deze manier wat hem of haar te doen staat. Dit in twee opzichten: methodisch (wat is mijn taak hier?) en moreel (welk appèl voel en beantwoord ik hier?).

Het centrale begrip in dit geheel is relationaliteit. Dat wil niet zeggen dat de buurtpastor dankzij relationaliteit leert wat hem/haar als buurtpastor te doen staat. De relatie is in zichzelf een (moreel) goed. Daarbij gaan we bij de presentie ervan uit dat zowel de buurtpastor als de buurtbewoner zich laten zien en een eigen inbreng hebben.

De buurtpastor is geen echoput: in relationeel werken zijn we het zeker niet altijd met elkaar eens. We schuwen, waar nodig, de confrontatie niet en zeggen waar het op staat. 'Vechten' kan een passende vorm van relationeel werken zijn en dat hoort soms ook plaats te vinden. Ook al keur je iemands gedrag, opvattingen of plannen niet goed, dat betekent niet dat je de persoon zelf afwijst. Hij of zij wordt altijd erkend, al wil dat niet zeggen dat je wat iemand doet of denkt inhoudelijk bevestigt.

Geuzenwijk

Parkwijk-Zuid

Kanaleniland-Zuid

Schaakbuurt

Hoograven-Zuid

Eerste Daalsedijkbuurt

Heleen

Heidinga

buurtpastor

Gerson

Kranenburg

buurtpastor

Titus

Schatmann

buurtpastor

Pascal

Bats

buurtpastor

Kitty van Elst

directeur

Elizabeth

van Dis

buurtpastor

Rutger

van Breemen

buurtpastor

